CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
YVES BOT
prezentate la 19 aprilie 2007 [1]

1. Prin prezenta acțiune, Comisia Comunităților Europene urmărește să se constate că Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 1, 3, 4, 7, 8 și 10 din Directiva 89/48/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de trei ani [2].

I — Cadrul juridic

A — *Dreptul comunitar*

2. Anumite norme naționale, fără a fi discriminatorii, pot aduce atingere în mod nejustificat liberei circulații a lucrătorilor. Acesta este în special cazul cerințelor de calificare pentru exercitarea unei profesii, care pot varia în mod semnificativ de la un stat membru la altul. În vederea eliminării acestor obstacole în calea liberei circulații a lucrătorilor, legiuitorul comunitar a instituit un sistem de recunoaștere a calificărilor întemeiat pe principiul recunoașterii reciproce.

3. Pentru a pune în aplicare acest sistem, Comunitatea Europeană a adoptat două abordări în materie de recunoaștere a diplomelor.

4. Prima abordare, denumită „sectorială”, instituie un sistem de recunoaștere a diplomelor pentru șapte profesii reglementate [3]. În cadrul acestei abordări, au fost adoptate mai multe directive. Acestea stabilesc criteriile minime, comune tuturor statelor membre, privind condițiile de acces și de exercitare a acestor profesii. Prin urmare, diplomele, obținute la sfârșitul formărilor organizate care figurează pe o listă întocmită de legiuitorul comunitar, sunt recunoscute automat de statele membre.

1 — Limba originală: franceza.
2 — JO 1989, L 19, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 2, p. 76.
3 — Este vorba despre următoarele profesii: medic, asistent medical generalist, medic stomatolog, medic veterinar, moașă, farmacist și arhitect.

5. A doua abordare dezvoltată de legiuitorul comunitar este mai generală. Această abordare a condus la adoptarea Directivei 89/48. Aceasta din urmă se aplică profesiilor care nu fac obiectul unor directive sectoriale și, potrivit articolului 3 din aceasta, se întemeiază pe principiul recunoașterii reciproce a diplomelor, în lipsa armonizării prealabile a formărilor.

6. Astfel, statul membru gazdă care reglementează o profesie trebuie, în temeiul Directivei 89/48, să admită că diplomele profesionale de nivel superior obținute într-un alt stat membru permit exercitarea profesiei reglementate respective, cu condiția evidentă, prevăzută de această directivă, ca diploma să confere titularului toate calificările profesionale necesare pentru accesul la profesia reglementată respectivă în statul în care diploma a fost eliberată.

7. În temeiul articolului 1 litera (a) din Directiva 89/48, prin „diplomă" se înțelege orice diplomă eliberată de o autoritate competentă dintr-un stat membru, acordată după un ciclu de studii postliceale cu durata minimă de trei ani. De asemenea, din dispoziția menționată reiese că aceste studii trebuie să fi fost efectuate în cadrul unei universități sau al unei instituții de învățământ superior sau al altei instituții cu un nivel similar.

8. Acest principiu este însoțit, în anumite cazuri, de măsuri compensatorii impuse de statul membru gazdă. Astfel, în măsura în care există diferențe substanțiale între conținutul formării efectuate în statul membru de origine și cel al formării organizate în statul membru gazdă, acesta din urmă, în temeiul articolului 4 alineatul (1) litera (b) din Directiva 89/48, poate cere titularului diplomei să urmeze un stagiu de adaptare sau să dea o probă de aptitudini.

9. Al doilea paragraf prima teză din aceeași dispoziție prevede că statul membru gazdă trebuie, în principiu, să îi acorde titularului diplomei libertatea de a alege între stagiul de adaptare și proba de aptitudini.

10. Totuși, prin derogare de la acest principiu, statul membru gazdă poate impune fie stagiul menționat, fie proba menționată, în cazul în care este vorba despre o profesie a cărei exercitare presupune o cunoaștere precisă a dreptului intern și care are ca element esențial și constant al activității furnizarea de informații și/sau de asistență privind dreptul intern. În cazul în care această procedură este pusă în aplicare, statul membru gazdă, în temeiul articolului 10 alineatul (1) din Directiva 89/48, trebuie să comunice Comisiei proiectul dispoziției respective și motivele pentru care aceasta este necesară.

11. Pe de altă parte, articolul 7 alineatul (3) din Directiva 89/48, care prevede o dispoziție specială pentru profesiile reglementate de o

asociație sau o organizație [în sensul articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din aceeași directivă [4]], este redactat după cum urmează:

„Dacă o profesie este reglementată în statul membru gazdă de către o asociație sau o organizație menționată la articolul 1 litera (d), resortisanții statelor membre nu sunt autorizați să se folosească de titlul profesional acordat de respectiva organizație sau asociație decât dacă fac dovada că sunt membrii respectivei organizații sau asociații.

În cazul în care asociația sau organizația le cere membrilor săi o anumită calificare, aceasta poate impune cerința și resortisanților altor state membre care au o diplomă, în sensul dispozițiilor articolului 1 litera (a), sau un titlu de calificare oficială, în sensul dispozițiilor articolului 3 litera (b), numai în conformitate cu dispozițiile prezentei directive și, în special, cu articolele 3 și 4.”

12. Termenul prevăzut la articolul 12 din Directiva 89/48 pentru transpunerea acesteia în dreptul național a expirat la 4 ianuarie 1991.

4 — Potrivit acestei dispoziții, este considerată astfel o asociație sau o organizație recunoscută de statul membru, care eliberează o diplomă membrilor săi, supunându-i pe aceștia din urmă unor reguli de conduită profesională impuse de aceasta și conferindu-le dreptul de a se folosi de titlul și de statutul pe care această diplomă le oferă.

B — *Legislația națională*

13. În Grecia, Decretul prezidențial 165/2000 din 28 iunie 2000 [5], astfel cum a fost modificat prin Decretele prezidențiale 373/2001 din 22 octombrie 2001 [6] și 385/2002 din 23 decembrie 2002 [7] (denumit în continuare „Decretul 165/2000”), vizează transpunerea Directivei 89/48 în ordinea juridică națională.

14. În măsura în care Comisia pune în discuție prin obiecțiile sale dispoziții specifice din dreptul național, acestea din urmă vor fi identificate în cadrul analizării motivelor respective.

II — Procedura precontencioasă

15. Ca urmare a plângerilor formulate de 37 de particulari, Comisia a concluzionat că reglementarea elenă nu era conformă cu Directiva 89/48/CEE sub mai multe aspecte. Prin urmare, la 27 iulie 2001, aceasta a adresat Republicii Elene o scrisoare de punere în întârziere, urmată, la 21 decembrie 2001, de o

5 — FEK A’ 149.
6 — FEK A’ 251.
7 — FEK A’ 334.

scrisoare de punere în întârziere complementară. Guvernul elen a răspuns la acestea prin scrisorile din 12 octombrie 2001 și, respectiv, din 13 martie 2002.

16. Întrucât a considerat nesatisfăcătoare aceste răspunsuri, la 1 iulie 2002, Comisia a adresat Republicii Elene un aviz motivat, iar la 9 iulie 2004, un aviz motivat complementar, prin care a invitat acest stat membru să ia măsurile necesare pentru a se conforma acestor avize într-un termen de două luni de la notificarea lor. Republica Elenă a răspuns la aceste avize prin comunicările din 3 septembrie 2002, din 26 august 2004 și din 7 aprilie 2005.

17. Deși informațiile furnizate de Republica Elenă răspundeau sub anumite aspecte obiecțiilor Comisiei, aceasta din urmă și-a menținut poziția potrivit căreia Republica Elenă nu a adoptat toate măsurile necesare pentru transpunerea Directivei 89/48 în dreptul său intern. Prin urmare, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

III — Acțiunea

18. În susținerea acțiunii sale, Comisia invocă șapte motive, întemeiate pe:

— nerecunoașterea diplomelor eliberate de autoritățile competente ale unui alt stat membru ca urmare a formărilor organizate în cadrul unui acord de omologare;

— incompatibilitatea măsurilor compensatorii prevăzute de Decretul 165/2000 cu cele care figurează în Directiva 89/48;

— menținerea competenței atribuite în favoarea Symvoulio Anagnoriseos Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis [8] de a aprecia dacă instituția de învățământ dintr-un alt stat membru aparține învățământului superior și dacă solicitantul are experiența profesională necesară, în cazul în care durata formării sale este inferioară cu un an celei care este solicitată în Grecia pentru exercitarea aceleiași profesii;

8 — Consiliul însărcinat cu recunoașterea echivalenței diplomelor de învățământ superior în Grecia, denumit în continuare „Saeitte”.

— nerecunoașterea calificărilor profesionale pentru accesul la funcțiile publice științifice;

— practica administrativă a diferitelor servicii din domeniul public privind condițiile de muncă ale persoanelor deja angajate, titulare ale unei diplome, în sensul Directivei 89/48, și care se confruntă cu probleme legate de condițiile de încadrare la un nivel ierarhic superior;

— cererea de prezentare a unui atestat de echivalență academică eliberat de Diapanepistimiako Kentro Anagnoriseos Titlon Spoudon tis Allodapis [9] și pe reușita la un concurs pentru titularii unei diplome, în sensul Directivei 89/48, în scopul înscrierii la Techniko Epimelitirio Ellados [10], și, respectiv,

— cererea de prezentare a unor certificate de formare profesională validate de o autoritate consulară pentru licențiații din alte state membre.

19. Pe baza acestor obiecții, Comisia solicită Curții să declare că Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 1, 3, 4, 7, 8 și 10 din Directiva 89/48 și să oblige Republica Elenă la plata cheltuielilor de judecată.

20. Al patrulea și al șaptelea motiv au făcut obiectul unei renunțări din partea Comisiei. Prin urmare, vom limita aprecierea noastră la primul, la al doilea, la al treilea, la al cincilea și la al șaselea motiv.

IV — Apreciere

21. Trebuie subliniat mai întâi că Republica Elenă, într-o scrisoare adresată Comisiei la 29 august 2006, s-a referit la publicarea în *Jurnalul Oficial al Republicii Elene* a ordinului ministerial care transpune în mod corect Directiva 89/48 în dreptul său intern. Acest document este lipsit de relevanță. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, temeinicia unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii

9 — Centrul interuniversitar de recunoaștere a diplomelor străine, denumit în continuare „Dikatsa”.

10 — Camera Tehnică din Grecia, denumită în continuare „TEE”.

obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația din statul membru, astfel cum aceasta se prezenta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, schimbările intervenite ulterior neputând fi luate în considerare de către Curte [11]. În speță, ultimul termen fusese stabilit la două luni de la data notificării avizului motivat complementar, și anume la 9 septembrie 2004.

A — *Cu privire la primul motiv*

1. Principalele argumente ale părților

22. Primul motiv se referă la recunoașterea diplomelor eliberate la sfârșitul formărilor efectuate în cadrul unor acorduri de omologare. Astfel de formări se întemeiază pe acorduri transnaționale de cooperare între o universitate sau o instituție de învățământ superior dintr-un stat membru care eliberează o diplomă și o instituție privată dintr-un alt stat membru responsabilă cu efectuarea formării care conduce la obținerea acestei diplome.

23. În prezenta acțiune, Comisia reproșează Republicii Elene nerecunoașterea acestor diplome eliberate la sfârșitul formărilor efectuate în cadrul acordurilor de omologare încheiate între o universitate dintr-un alt stat membru și o instituție privată stabilită pe teritoriul elen.

24. Astfel, Republica Elenă consideră că nu este obligată să recunoască o diplomă care a fost eliberată de autoritatea unui alt stat membru în cazul în care aceasta atestă o formare obținută, în întregime sau în parte, în statul membru gazdă și care, potrivit acestui din urmă stat, nu este recunoscută ca intrând în domeniul învățământului superior.

25. În acest sens, Republica Elenă susține că, în ceea ce privește calitatea instituției de universitate sau de instituție de învățământ superior ori altă instituție cu un nivel similar, articolul 1 litera (a) din Directiva 89/48 face trimitere la dispozițiile naționale ale statului membru pe teritoriul căruia este asigurată formarea. În consecință, aprecierea calității instituțiilor în cauză și, așadar, a valorii diplomelor ar trebui să se realizeze numai din perspectiva dreptului elen.

26. În această privință, Republica Elenă subliniază că articolul 16 din Constituția elenă rezervă asigurarea învățământului superior numai instituțiilor publice. Prin urmare, o obligație de a recunoaște o diplomă eliberată

11 — A se vedea în special Hotărârea din 27 noiembrie 1990, Comisia/Grecia (C-200/88, Rec., p. I-4299, punctul 13), Hotărârea din 18 octombrie 2001, Comisia/Irlanda (C-354/99, Rec., p. I-7657, punctul 45), și Hotărârea din 26 iunie 2003, Comisia/Franța (C-233/00, Rec., p. I-6625, punctul 30).

în urma unei formări obținute pe teritoriul său ca fiind o diplomă de studii universitare sau superioare, deși potrivit dreptului național aceasta nu este o astfel de formare, ar încălca articolele 149 CE și 150 CE [12].

27. Dimpotrivă, Comisia consideră că diplomele eliberate la sfârșitul formărilor urmate în cadrul unor acorduri de omologare fac parte din sistemul de învățământ al statului membru pe teritoriul căruia este stabilită universitatea care eliberează aceste diplome. Comisia susține că, în temeiul articolului 1 litera (a) din Directiva 89/48, autoritățile competente ale statului membru care eliberează diploma trebuie să aprecieze conținutul și organizarea formării efectuate într-un alt stat membru.

2. Apreciere

28. În temeiul primului motiv, se reproșează Republicii Elene că nu a recunoscut diplomele eliberate de universitățile din alte state membre în cazul în care formarea care a condus la eliberarea acestor diplome s-a desfășurat într-o instituție privată stabilită pe teritoriul său.

12 — În temeiul acestor articole, Comunitatea, dacă este cazul, poate sprijini și completa acțiunea statelor membre în domeniul educației și al formării profesionale, respectând pe deplin responsabilitatea acestora față de conținutul învățământului și de organizarea sistemului educațional și a formării profesionale. Educația și formarea profesională rămân, așadar, în competența statelor membre.

29. Problema care se ridică este dacă o diplomă eliberată la sfârșitul unei formări efectuate în cadrul unui acord de omologare este o „diplomă”, în sensul articolului 1 litera (a) din Directiva 89/48, pe care statul membru gazdă trebuie, în consecință, să o recunoască, în temeiul articolului 3 din această directivă.

30. Particularitatea unei astfel de diplome constă în faptul că formarea nu a fost organizată pe teritoriul statului membru în care s-a eliberat această diplomă, ci a fost organizată de o instituție privată stabilită pe teritoriul unui alt stat membru.

31. Având în vedere această particularitate, trebuie să se considere că statului membru pe teritoriul căruia a fost organizată formarea îi revine obligația de a aprecia calitatea diplomei respective?

32. Nu credem acest lucru.

33. Mai întâi, subliniem că articolul 1 litera (a) primul paragraf prima liniuță din Directiva 89/48 enunță că prin „diplomă” se înțelege

orice diplomă „care a fost *eliberată de o autoritate competentă dintr-un stat membru* [13], desemnată în conformitate cu actele cu putere de lege sau actele administrative ale statului membru respectiv”. Trebuie să se constate că această calitate a diplomei este apreciată conform dreptului statului membru care eliberează diploma.

34. În continuare, remarcăm faptul că articolul 1 litera (a) primul paragraf a doua liniuță din această directivă nu impune un criteriu al teritorialității în ceea ce privește locul formării. Prin urmare, considerăm că statul membru care eliberează diploma are competența de a stabili conținutul și organizarea formării efectuate în scopul obținerii acestei diplome și, în consecință, locul în care se va efectua această formare.

35. De asemenea, adăugăm că articolul 1 litera (a) din directiva menționată precizează numai că formarea atestată trebuie să fi fost efectuată în special în Comunitate [14]. Potrivit acestei dispoziții, ceea ce contează este ca formarea să fie postliceală, cu durata minimă de trei ani și să fi fost efectuată în cadrul unei instituții de învățământ superior sau al altei instituții cu un nivel similar.

36. Această analiză este confirmată chiar de obiectivul Directivei 89/48 și de jurisprudența Curții.

37. Astfel, această directivă urmărește recunoașterea reciprocă a diplomelor acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de trei ani. Contrar directivelor sectoriale, sistemul instituit prin Directiva 89/48 nu se întemeiază pe armonizarea condițiilor de acces și de exercitare a profesiilor reglementate.

38. Din acest motiv, Curtea s-a pronunțat recent în Hotărârea Price [15] că statele membre continuă să aibă competența de a reglementa condițiile de acces, cu alte cuvinte, de a determina conținutul, nivelul sau structura formării cerute pentru profesiile reglementate care nu fac obiectul directivelor sectoriale.

39. Faptul că formarea a fost organizată, în întregime sau în parte, de o instituție privată stabilită pe teritoriul statului membru gazdă nu îl poate exonera pe acesta din urmă de obligația care îi revine de a recunoaște diploma eliberată la sfârșitul acestei formări. Dacă i-ar fi recunoscută o asemenea posibilitate, însuși principiul recunoașterii reciproce ar fi pus în discuție.

13 — Sublinierea noastră.

14 — A se vedea articolul 1 litera (a) primul paragraf din Directiva 89/48.

15 — Hotărârea din 7 septembrie 2006 (C-149/05, Rec., p. I-7691, punctul 54).

40. Adăugăm că nerecunoașterea unei diplome deoarece este eliberată la sfârșitul unei formări efectuate în cadrul unui acord de omologare ar conduce atât la descurajarea studenților să se înscrie la formările propuse de universitățile din alte state membre, cât și la împiedicarea liberei circulații a lucrătorilor posesori ai diplomelor astfel obținute, fapt care ar fi contrar obiectivului Directivei 89/48.

41. Primul și al treisprezecelea considerent ale acestei directive prevăd, în această privință, că directiva urmărește facilitarea exercitării unei profesii într-un alt stat membru decât cel pe teritoriul căruia resortisantul comunitar și-a obținut calificările profesionale și că acesta din urmă are dreptul „de a obține […] cunoștințe [profesionale] oriunde dorește”.

42. Acordurile de omologare permit o astfel de mobilitate și se înscriu, de altfel, în spiritul Programului comunitar de schimb Erasmus, care încurajează acțiunile de cooperare între instituțiile de învățământ superior din statele membre.

43. În sfârșit, amintim că, în cazul în care statul membru gazdă consideră că formarea dobândită de titularul diplomei se referă la materii fundamental diferite față de cele specificate de diploma cerută în acest stat, statul respectiv poate cere solicitantului, în temeiul articolului 4 alineatul (1) litera (b) primul paragraf din Directiva 89/48, să urmeze un stagiu de adaptare sau să dea o probă de aptitudini.

44. Prin urmare, având în vedere aceste elemente, considerăm că primul motiv este întemeiat.

B — *Cu privire la al doilea motiv*

45. Articolul 5 alineatul (1) litera (b) din Decretul 165/2000 prevede o derogare de la principiul prevăzut la articolul 4 alineatul (1) litera (b) al doilea paragraf din Directiva 89/48 [16]. Astfel, prin acest decret se prevede nu numai că posibilitatea de alegere nu se aplică în cazul profesiilor care necesită o cunoaștere precisă a dreptului intern, ci și că această posibilitate nu se aplică nici „în cazul tuturor celorlalte profesii care fac obiectul unor dispoziții speciale”.

16 — Amintim că, potrivit acestui principiu, atunci când statul membru gazdă se folosește de posibilitatea sa de a impune măsuri compensatorii, acesta trebuie să îi acorde solicitantului libertatea de a alege între stagiul de adaptare și proba de aptitudini.

46. Astfel cum arată în mod întemeiat Comisia, această dispoziție națională, care prevede în mod general că statul membru gazdă are posibilitatea de a alege între stagiul de adaptare și proba de aptitudini „în cazul tuturor celorlalte profesii care fac obiectul unor dispoziții speciale", este contrară articolului 4 alineatul (1) litera (b) al doilea paragraf a doua teză și articolului 10 din Directiva 89/48. Astfel, statul membru gazdă nu poate deroga de la principiul libertății de a alege a solicitantului decât în cazul în care profesia reglementată respectivă presupune o cunoaștere precisă a dreptului intern.

47. Republica Elenă recunoaște temeinicia acestui motiv și adaugă faptul că urmează să fie adoptat un decret prezidențial care va elimina partea de frază în litigiu.

48. Este suficient să amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante, existența unei neîndepliniri a obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația din statul membru, astfel cum aceasta se prezenta la expirarea termenului stabilit în avizul motivat [17].

49. Or, trebuie să constatăm că, la expirarea acestui termen, Republica Elenă nu adoptase măsurile necesare pentru a se conforma articolului 4 alineatul (1) litera (b) al doilea paragraf a doua teză și articolului 10 din Directiva 89/48. Rezultă că al doilea motiv este întemeiat.

C — *Cu privire la al treilea motiv*

50. Articolul 10 alineatul (1) litera (b) punctele (aa) și (bb) din Decretul 165/2000 atribuie în favoarea Saeitte competența exclusivă de a se pronunța asupra cererilor de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior care intră în domeniul de aplicare al Directivei 89/48.

51. Potrivit acestei dispoziții, Saeitte are competența de a aprecia dacă instituția de învățământ pe care a frecventat-o solicitantul aparține învățământului superior și dacă solicitantul are experiența profesională necesară, în cazul în care durata formării sale este inferioară cu cel puțin un an celei care este solicitată în Grecia pentru exercitarea aceleiași profesii.

52. Astfel cum subliniază și Comisia, în opinia noastră, competența atribuită în favoarea Saeitte de a aprecia dacă o instituție de învățământ aparține învățământului superior este contrară articolului 8 alineatul (1) din Directiva 89/48. În temeiul acestui articol, atestatele și documentele eliberate de autoritățile competente din statul membru care

17 — A se vedea nota de subsol 11.

eliberează diploma și prezentate de către solicitant trebuie să fie suficiente pentru a face dovada îndeplinirii condițiilor menționate la articolele 3 și 4 din această directivă.

53. În schimb, spre deosebire de cele susținute de Comisie, considerăm că, în temeiul articolului 4 alineatul (1) litera (a) din directiva menționată, Saeitte are competența de a verifica dacă titularul diplomei are experiența profesională necesară, în cazul în care durata formării sale este inferioară cu cel puțin un an celei care este solicitată în Grecia pentru exercitarea aceleiași profesii.

54. Într-adevăr, conform acestei dispoziții, articolul 3 din Directiva 89/48 nu împiedică statul membru gazdă să ceară de asemenea solicitantului „să facă dovada faptului că are experiență profesională, în cazul în care durata formării […] este mai scurtă cu cel puțin un an decât cea cerută de statul membru gazdă".

55. Republica Elenă are, prin urmare, dreptul de a solicita titularului diplomei străine să facă dovada faptului că are experiență profesională, în cazul în care durata formării care a determinat profesia reglementată respectivă este mai scurtă cu un an decât cea cerută în Grecia.

56. Republica Elenă nu contestă acest motiv și indică faptul că urmează să fie adoptat un decret prezidențial de abrogare a dispoziției în litigiu.

57. Având în vedere jurisprudența Curții [18] și răspunsul dat de Republica Elenă, considerăm că al treilea motiv este de asemenea întemeiat, dar numai în ceea ce privește faptul că Saeitte are competența de a aprecia dacă instituția de învățământ stabilită pe teritoriul unui alt stat membru aparține învățământului superior.

D — *Cu privire la al cincilea motiv*

58. Comisia reproșează Republicii Elene că refuză recunoașterea echivalenței profesionale titularilor diplomelor, în sensul Directivei 89/48, care lucrează în domeniul public, împiedicând astfel accesul acestora din urmă la o treaptă salarială superioară. Comisia consideră că această practică este contrară articolului 3 din Directiva 89/48.

59. Republica Elenă contestă aceste susțineri. Potrivit acesteia, dispozițiile Codului funcției

18 — *Idem.*

publice elene acordă persoanelor titulare ale unei diplome străine dreptul de a fi reîncadrate pe posturi de grade superioare.

60. În susținerea motivului invocat, Comisia se limitează la a denunța faptul că „practica administrativă a [Saeitte] și a diferitelor servicii din domeniul public, și anume menținerea de către Republica Elenă a vechiului sistem privind evoluția carierei funcționarilor, este contrară articolului 3 din Directiva [89/48]". De asemenea, aceasta amintește numai plângerile care i-au fost adresate de titularii diplomelor respective, precum și un proces-verbal al adunării Saeitte [19]. Comisia nu furnizează la dosar nici plângerile menționate, nici vreun alt element de natură să confirme aceste afirmații.

61. Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cadrul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor introduse conform articolului 226 CE, Comisia are sarcina să demonstreze existența neîndeplinirii obligațiilor invocate, fără a se putea baza pe vreo prezumție [20].

62. Având în vedere considerațiile precedente, se impune constatarea potrivit căreia Comisia nu a făcut dovada faptului că sistemul elen privind evoluția carierei funcționarilor îi împiedică pe titularii unei diplome, în sensul Directivei 89/48, să se prevaleze de titlul lor profesional pentru a fi încadrați la un nivel ierarhic superior.

63. Prin urmare, considerăm că al cincilea motiv nu este întemeiat.

E — *Cu privire la al șaselea motiv*

1. Principalele argumente ale părților

64. În temeiul articolului 2 din Legea elenă 1486/1984 [21], toți resortisanții eleni sau comunitari titulari ai unei diplome de inginer acordate de Universitatea Politehnică din

19 — A se vedea punctele 66 și 67 din cererea introductivă.

20 — A se vedea în special Hotărârea din 25 mai 1982, Comisia/Țările de Jos (96/81, Rec., p. 1791, punctul 6), Hotărârea din 29 aprilie 2004, Comisia/Austria (C-194/01, Rec., p. I-4579, punctul 34), Hotărârea din 12 mai 2005, Comisia/Belgia (C-287/03, Rec., p. I-3761, punctul 27), și Hotărârea din 20 octombrie 2005, Comisia/Regatul Unit (C-6/04, Rec., p. I-9017, punctul 75). Pe de altă parte, este necesar să se precizeze că, fiind vorba despre un motiv privind o practică invocată împotriva administrației și imputabilă unui stat membru, Curtea a hotărât că dovada neîndeplinirii obligațiilor necesită furnizarea unor elemente de probă diferite de cele luate în considerare în mod obișnuit în cadrul unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor referitoare doar la conținutul unei prevederi naționale (a se vedea Hotărârea Comisia/Belgia, citată anterior, punctul 28).

21 — FEK A' 161. Astfel cum a fost modificată prin articolul 2 din Decretul prezidențial 512/1991 (FEK A' 190, denumită în continuare „Legea 1486/1984").

Atena, de facultățile de ingineri din Grecia și de facultățile echivalente din străinătate trebuie să se înscrie la TEE pentru a putea exercita profesia de inginer.

65. În observațiile scrise, Comisia face trimitere la articolul unic din Decizia ministerială elenă ED 5/1984/B-713 (denumită în continuare „decizia ministerială din 1984”) [22], care obligă titularii unei diplome, în sensul Directivei 89/48, să prezinte un atestat de echivalență academică eliberat de Dikatsa și să reușească la un concurs în scopul înscrierii la TEE.

66. Comisia consideră că decizia ministerială din 1984 este contrară articolului 7 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva 89/48. În temeiul acestei dispoziții, calitatea de membru al unei organizații profesionale nu poate fi condiționată de anumite calificări decât în condițiile prevăzute în special la articolele 3 și 4 din această directivă.

67. Republica Elenă contestă temeinicia acestui motiv. Potrivit acesteia, de la intrarea în vigoare a Decretului 165/2000, practica TEE s-a schimbat și o simplă recunoaștere a diplomelor străine de către Saeitte este suficientă pentru înscriere. În plus, Republica Elenă susține că participarea la concurs vizează alte categorii de profesioniști. În memoriul în duplică, aceasta adaugă că TEE înțelege să modifice avizele de concurs pentru a nu mai subzista nicio îndoială.

2. Apreciere

68. În cursul prezentei proceduri, părților li s-a solicitat să precizeze dacă TEE este o „asociație” sau o „organizație” în sensul articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din Directiva 89/48 și dacă intră astfel sub incidența articolului 7 alineatul (3) al doilea paragraf din această directivă.

69. Republica Elenă susține că TEE nu este o organizație profesională în sensul articolului 1 litera (d) al doilea paragraf. Aceasta consideră, așadar, că articolului 7 alineatul (3) din Directiva 89/48 nu este aplicabil.

70. Comisia susține că, în opinia sa, TEE este o organizație profesională. Aceasta consideră, prin urmare, că articolul 1 din decizia ministerială din 1984, care impune titularului

22 — A se vedea punctul 5 din memoriul în replică.

diplomei o echivalență academică eliberată de Dikatsa și reușita la un examen oral, este contrar articolului 7 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva 89/48.

71. Cu toate acestea, nu considerăm că decizia ministerială din 1984 este emisă de o organizație profesională.

72. Astfel, articolul 1 litera (d) primul paragraf din Directiva 89/48 prevede că prin noțiunea „activitate profesională" reglementată se înțelege „activitatea profesională al cărei acces sau exercitare într-un stat membru sunt condiționate, direct sau indirect, prin acte cu putere de lege sau acte administrative, de deținerea a unei diplome".

73. Din preocuparea de a acoperi toate situațiile cu care se poate confrunta operatorul economic, legiuitorul comunitar consideră că profesiile care nu sunt reglementate de statul membru, dar care se exercită în cadrul unor organizații corporatiste independente ce oferă avantaje membrilor lor, trebuie totuși să fie considerate profesii reglementate.

74. Prin urmare, dacă articolul 1 litera (d) primul paragraf din Directiva 89/48 nu se aplică, o activitate profesională exercitată de membrii unei asociații sau ai unei organizații profesionale, în temeiul articolul 1 litera (d) al doilea paragraf din respectiva directivă, este asimilată unei activități profesionale reglementate.

75. Această din urmă dispoziție se aplică în cazul în care asociația sau organizația profesională eliberează o diplomă membrilor săi, îi supune unor reguli de conduită profesională impuse de aceasta și le conferă dreptul de a se folosi de titlul și de statutul pe care această diplomă le oferă.

76. În această privință, trebuie să se constate că decizia ministerială din 1984 este o normă edictată direct de Republica Elenă, iar nu de TEE.

77. De asemenea, subliniem că accesul și exercitarea profesiei de inginer în Grecia sunt totuși subordonate unor dispoziții legislative, întrucât, în temeiul articolului 2 din Legea 1486/1984, numai licențiații școlilor de ingineri elene sau străine se pot înscrie la TEE [23]. Numai după ce a obținut această diplomă, titularul său se poate înscrie la TEE.

23 — A se vedea răspunsul Republicii Elene la întrebările adresate de Curte, p. 5.

78. Prin urmare, este clar că accesul și exercitarea profesiei de inginer în Grecia sunt reglementate direct de stat.

79. Pe de altă parte, trebuie amintit că, în Hotărârea Peros [24], Curtea a considerat că, în temeiul articolului 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48, TEE nu poate cere titularului unei diplome străine omologarea titlului său de către autoritățile naționale competente. Dacă TEE ar fi fost considerată o organizație profesională, aceste obligații ar fi rezultat din articolul 7 alineatul (3) al doilea paragraf din această directivă.

80. Prin urmare, considerăm că motivul este nefondat în măsura în care se referă la articolul 7 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva 89/48 și că articolul 3 primul paragraf litera (a) din această directivă, care se referă la activitățile reglementate de stat, este aplicabil situației în cauză.

81. În consecință, am putea ridica problema dacă aplicarea articolului 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48 situației de fapt prezentate de Comisie în motivul său nu ar schimba obiectul litigiului și nu ar aduce atingere dreptului la apărare, declarând astfel motivul inadmisibil.

24 — Hotărârea din 14 iulie 2005 (C-141/04, Rec., p. I-7163, punctele 39 și 40).

82. Nu credem acest lucru din următoarele motive.

83. Deși vizează, pe de o parte, activități profesionale a căror exercitare este reglementată de statul membru și, pe de altă parte, activitățile profesionale exercitate de membrii unei organizații profesionale, articolul 3 și articolul 7 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva 89/48 stabilesc aceleași obligații. Astfel, articolul 3 din această directivă prevede principiul recunoașterii reciproce a diplomelor, iar articolul 7 alineatul (3) al doilea paragraf din directiva menționată face trimitere în special la acest articol 3.

84. În cele două situații, obiectivul este același, și anume evitarea ca statul membru gazdă să ceară titularului, a cărui diplomă străină a fost recunoscută de organismul competent, o altă omologare de către o autoritate a statului.

85. Prin urmare, considerăm că, întrucât obligațiile care rezultă din cele două dispoziții menționate anterior sunt identice, obiectul litigiului nu diferă în funcție de faptul că se

face referire la articolul 7 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva 89/48 sau la articolul 3 primul paragraf litera (a) din aceasta.

86. Curtea a hotărât în acest sens că, atunci când are loc o modificare a dreptului comunitar în cursul procedurii precontencioase, Comisia poate solicita constatarea neîndeplinirii obligațiilor prevăzute în versiunea inițială a unei directive și care au fost menținute în noile dispoziții. Așadar, Curtea a considerat că, în pofida acestei modificări, obiectul litigiului nu a fost modificat, întrucât obligațiile esențiale care îi reveneau statului membru erau identice [25].

87. Prin urmare, în acest caz particular, considerăm că al șaselea motiv este admisibil în măsura în care se referă la articolul 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48.

88. Este necesar să examinăm acum temeinicia acestui motiv.

89. Din înscrisurile aflate la dosar reiese că articolul 11 din Decretul 165/2000 prevede că, de la data adoptării deciziei Saeitte, organizația profesională competentă are obligația de a înscrie titularul diplomei, în sensul Directivei 89/48, printre membrii săi [26]. Prin urmare, simpla recunoaștere de către Saeitte este suficientă, în principiu, pentru înscrierea printre membrii TEE a inginerilor licențiați ai unor instituții de învățământ superior din alte state membre.

90. Totuși, astfel cum am arătat mai sus, Comisia face trimitere la o decizie ministerială referitoare la modalitățile de autorizare a exercitării profesiei de inginer. Amintim că din această decizie reiese că titularii de diplome străine trebuie, în vederea înscrierii la TEE, să susțină un examen oral și să obțină un atestat de echivalență academică eliberat de Dikatsa.

91. Or, Curtea a hotărât că, în cazul în care Directiva 89/48 este aplicabilă, un organism public dintr-un stat membru, care are obli-

25 — A se vedea Hotărârea din 9 noiembrie 1999, Comisia/Italia (C-365/97, Rec., p. I-7773, punctele 36-40).

26 — A se vedea răspunsul scris al Republicii Elene la întrebările adresate de Curte, p. 6.

gația să respecte normele prevăzute de directiva respectivă, nu mai poate cere unei persoane interesate omologarea titlurilor sale de către autoritățile naționale competente [27].

92. În acest context, amintim că, în conformitate cu articolul 9 alineatul (1) din această directivă, Republica Elenă a desemnat Saeitte ca fiind autoritatea competentă abilitată să primească cererile de recunoaștere a calificărilor profesionale.

93. Prin urmare, cerința unui atestat de echivalență academică eliberat de Dikatsa și a reușitei la un examen oral, pentru titularii a căror diplomă străină a fost recunoscută de Saeitte, este contrară articolului 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48 [28].

94. În orice caz, situația actuală, referitoare la înscrierea persoanei interesate ca membru al TEE, este generatoare de insecuritate juridică, întrucât coexistența a două norme contrare creează o situație juridică ambiguă și nu este, așadar, de natură să pună în aplicare în mod clar obligațiile care decurg din Directiva 89/48 și în special din articolul 3 primul paragraf litera (a) din aceasta [29].

95. În consecință, în opinia noastră, al șaselea motiv este întemeiat în măsura în care se referă la articolul 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48.

96. Întrucât majoritatea motivelor au fost declarate ca fiind întemeiate, este necesar ca, în temeiul articolului 69 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul de procedură, Republica Elenă să fie obligată la plata cheltuielilor de judecată.

27 — Hotărârea Peros, citată anterior (punctul 35 și jurisprudența citată).

28 — *Ibidem* (punctul 40).

29 — A se vedea Hotărârea din 10 ianuarie 2006, Comisia/Germania (C-98/03, Rec., p. I-53, punctul 78), în care Curtea a hotărât că obligațiile care decurg dintr-o reglementare comunitară nu pot fi asigurate în mod efectiv, clar și precis în cazul coexistenței unei norme conforme cu dreptul comunitar și a unei norme neconforme cu acesta.

V — Concluzie

97. În temeiul considerațiilor de mai sus, propunem Curții:

(1) să constate că Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 1, 3, 4, 8 și 10 din Directiva 89/48/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de trei ani:

— prin nerecunoașterea diplomelor eliberate de autoritățile competente ale unui stat membru în cadrul unor acorduri de omologare;

— prin privarea solicitantului de posibilitatea de a alege între un stagiu de adaptare și o probă de aptitudini pentru alte profesii decât cele care necesită o cunoaștere precisă a dreptului intern;

— prin atribuirea în favoarea Symvoulio Anagnoriseos Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis a competenței de a aprecia dacă instituția de învățământ în care solicitantul și-a definitivat formarea aparține învățământului superior și

— prin solicitarea prezentării unui atestat de echivalență academică eliberat de Diapanepistimiako Kentro Anagnoriseos Titlon Spoudon tis Allodapis și a reușitei la un concurs pentru titularii unei diplome, în sensul Directivei 89/48, în scopul înscrierii la Techniko Epimelitirio Ellados;

(2) să oblige Republica Elenă la plata cheltuielilor de judecată.